

Regeringens proposition

1982/83: 5

om godkännande av en ny överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad

beslutad den 24 juni 1982.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

INGEMAR ELIASSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner en den 6 mars 1982 undertecknad överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om gemensam nordisk arbetsmarknad. Överenskommelsen, som har tillstyrkts av Nordiska rådet, är avsedd att ersätta 1954 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad.

Utdrag
ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-06-24

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Wikström, Dahlgren, Åsling, Söder, Johansson, Wirtén, Andersson, Boo, Petri, Eliasson, Gustafsson, Elmstedt, Tillander, Ahrland, Molin

Föredragande: statsrådet Eliasson

Proposition om godkännande av en ny överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad

1 Bakgrund

Nordiska ministerrådet (arbetsministrarna) beslöt år 1978, att en examination av 1954 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad¹ skulle äga rum vid arbetsministermötet år 1979, då 25 år förflutit sedan överenskommelsen undertecknades. Arbetsministrarna uppdrog åt Nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT) att vidta förberedelser för examinationen.

Finlands arbetskraftsministerium föreslog i februari 1979, att åtgärder skulle vidtas för att ajourföra 1954 års överenskommelse. Härvid borde särskild uppmärksamhet fästas vid individens sociala och ekonomiska trygghet vid flyttning. Likaså borde undersökas möjligheten att till överenskommelsen foga en klausul som innebär skyldighet att till lediga platser i första hand anvisa arbetslösa i det egna landet och först i andra hand arbetslösa från andra nordiska länder.

Nordiska ministerrådet (arbetsministrarna) behandlade i januari 1980 den av NAUT överlämnade rapporten "1954 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad" (Nordisk utredningsserie NU A 1979:18) samt en rapport om det av Finland framlagda förslaget om ajourföring av överenskommelsen. Ministerrådet beslöt att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att granska 1954 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad och att lägga fram sådana förslag till komplettering av överenskommelsen som granskningen kunde föranleda. Ministerrådet uttalade samtidigt att utgångspunkten för översynen skulle vara att rätten till fri flyttning och rätten att ta arbete i annat nordiskt land bevarades.

¹ Sveriges överenskommelser med främmande makter 1954, N:o 34
Riksdagens protokoll Nr 16, den 4 maj 1955.

Arbetsgruppen fick också i uppgift att särskilt pröva de av Finland föreslagna ändringarna i överenskommelsen. Förslag till bestämmelser i överenskommelsen för att stärka individens trygghet och motverka olägenheter i samband med flyttning från ett nordiskt land till ett annat skulle också övervägas. Arbetsgruppen skulle arbeta i nära kontakt med parterna på arbetsmarknaden i Norden.

Arbetsgruppen lade fram ett förslag till ny överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad samt därtill fogat protokoll, vilket remissbehandlades under år 1981 i samtliga länder utom Island. Sedan NAUT berett förslaget diskuterades det vid möten mellan Nordiska ministerrådet (arbetsministrarna) och representanter för arbetsmarknadsorganisationerna i Norden samt mellan ministerrådet och Nordiska rådets social- och miljöutskott i december 1981. Förslaget lades därefter, med den överarbetning som föranletts av remissbehandlingen och överläggningen med social- och miljöutskottet, till grund för ett ministerrådsförslag om revision av 1954 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad till Nordiska rådets 30:e session i Helsingfors.

Nordiska rådets social- och miljöutskott tillstyrkte förslaget och Nordiska rådet rekommenderade den 3 mars 1982 regeringarna att, med beaktande av de synpunkter som framförts av social- och miljöutskottet, ingå en ny överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad. Överenskommelsen undertecknades på de fem regeringarnas vägnar den 6 mars 1982. Den skall ratificeras och träder i kraft första dagen i den månad som infaller två hela kalendermånader efter den dag då samtliga länder har deponerat sina ratifikationsinstrument hos det danska utrikesministeriet.

2 Överenskommelsens utformning och innehåll

Jag skall här lämna en översiktlig redogörelse för innehållet i överenskommelsen och det därtill fogade protokollet, vilka bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1 och 2*. En mera utförlig kommentar återfinns i ministerrådets förslag till Nordiska rådet (B 40/s).

Överenskommelsen är indelad i en preambel, en operativ del med 14 artiklar samt ett protokoll i 9 punkter.

Den grundläggande rättigheten för medborgare i de nordiska länderna att fritt kunna ta arbete och bosätta sig i annat nordiskt land har bibehållits i den nya överenskommelsen. Men medan man i 1954 års avtal synes ha betraktat arbetskraften främst som en produktionsfaktor, vars fria rörlighet skulle vara till *gagn* för ländernas ekonomiska och sociala utveckling, uppmärksammar det nya avtalet individens villkor. En flyttning mellan länderna skall kunna ske under på förhand kända samt ekonomiskt och socialt tryggade förhållanden. Överenskommelsen hänvisar till den nya konventionen om social trygghet, vilken trädde i kraft den 1 januari 1982. Som ett komplement till denna skall enligt protokollets punkt 5 stöd vid

flyttning från ett nordiskt land till ett annat kunna utgå enligt principer som dessa länder enas om i särskild ordning. Härmed avses t.ex. betald sökandereferens för den som genom arbetsförmedlingen söker arbete i annat nordiskt land.

Det centrala målet att upprätthålla full sysselsättning har överfört till det nya avtalet. Detta är en viktig förutsättning för att den gemensamma arbetsmarknaden skall fungera på avsett sätt och för att möjligheten till fri rörlighet mellan länderna skall innebära en reell valfrihet för den enskilde.

I det nya avtalets preambel återges även andra förutsättningar såsom strävan till regional balans såväl inom som mellan länderna samt till jämställdhet i arbetslivet mellan kvinnor och män.

I 1954 års överenskommelse framförs som motiv för den fria rörligheten mellan de nordiska staterna att den är till gagn för den ekonomiska och sociala utvecklingen i dessa stater. Detta påstående har kommit att ifrågasättas från olika håll på senare år, särskilt mot bakgrund av den omfattande flyttningen från Finland till Sverige. I den nya överenskommelsen stadgas att länderna skall samarbeta så att flyttningsrörelserna mellan länderna inte skapar obalans på arbetsmarknaden. Samarbetet skall bedrivas så att det stöder varje lands åtgärder för att trygga en harmonisk sysselsättningsutveckling och så att det i sin helhet är till gagn för den ekonomiska och sociala utvecklingen i dessa länder.

I preambeln förutsätts slutligen att dimensioneringen i varje land av utbildningskapaciteten är ett viktigt led i strävan att skapa balans på arbetsmarknaden. Härmed avses enligt ländernas gemensamma tolkning inte enbart specialistutbildning inom sjukvården etc. utan även t.ex. arbetsmarknadsutbildning.

1954 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad innebär att kravet på arbetstillstånd för nordiska medborgare slopades i samtliga avtalsländer. Bestämmelsen att arbetstillstånd inte skall behövas för medborgare i annat nordiskt land kvarstår oförändrad i det nya avtalets artikel 1.

Den centrala principen om likabehandling av egna medborgare och övriga nordiska medborgare har lyfts fram i det nya avtalet. Det föreskriver att bestämmelser om arbetsmarknaden i varje enskilt land inte får försätta medborgare i de övriga fördragslutande länderna i sämre läge än landets egna medborgare. Bestämmelserna tar i princip sikte på de fördragslutande ländernas egen författningsreglering samt myndigheternas anvisningar. Det förutsätts att likabehandlingsprincipen kommer att följas när arbetsmarknadens parter ingår kollektivavtal och andra överenskommelser och att det således inte skall vara nödvändigt med nationell lagstiftning om förbud mot diskriminering av nordiska medborgare i arbetslivet.

Det är såväl för samhället som för den enskilde av vikt att arbetssökande använder sig av arbetsförmedlingens tjänster vid flyttning från ett nordiskt land till ett annat. Överenskommelsen innehåller därför även bestämmelser om de nordiska arbetsförmedlingsmyndigheternas samarbete.

I överenskommelsen preciseras att den omfattar även sådana yrkesgrupper för vilka särskilda auktorisationsöverenskommelser slutits. Ett par sådana avtal finns redan mellan de nordiska länderna.

I augusti 1981 undertecknades sålunda en utvidgad överenskommelse om godkännande av vissa yrkesgrupper för verksamhet inom hälso- och sjukvården och veterinärväsendet och i mars 1982 en överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för klasslärare i grundskolan.

Överenskommelsen innehåller vidare bestämmelser om informationsutbyte mellan länderna och samråd med arbetsmarknadens parter samt direktiv för Nordiska arbetsmarknadsutskottet.

I det till överenskommelsen fogade protokollet återges vissa centrala riktlinjer för samarbetet mellan arbetsförmedlingarna i Norden. Vidare anges vissa nödvändiga undantag från den i överenskommelsen stadgade likabehandlingsprincipen mellan egna och övriga nordiska medborgare.

3 Remissyttranden

Remissyttranden har i Sverige avgetts av statistiska centralbyrån, statens arbetsgivarverk, arbetsmarknadsstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, statens invandrarverk, expertgruppen för invandringsforskning (A 1975:05), invandrapolitiska kommittén (A 1980:04), Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Statsföretagens förhandlingsorganisation, Sveriges hantverks- och industriorganisation – Familjeföretagen, Kooperationens förhandlingsorganisation, Centralorganisationen SACO/SR och Finlands-svenskarnas riksförbund i Sverige. Nordiska ministerrådets sekretariat har inhämtat yttranden från Svenska arbetsgivareföreningen och, via Nordens fackliga samorganisation (NFS), från Landsorganisationen i Sverige och Tjänstemännens centralorganisation.

Förslaget till ny överenskommelse har rönt ett övervägande positivt mottagande bland remissinstanserna med undantag för SAF och SHIO-Familjeföretagen, som anser att något behov att revidera eller ersätta 1954 års avtal inte föreligger och att de problem som redovisats kunnat lösas inom ramen för detta avtal. Remissyttrandena har redovisats i minister-rådsförslaget till Nordiska rådet.

4 Föredragandens överväganden

Det nordiska samarbetet har, särskilt efter det andra världskriget, präglats av en uttalad vilja att föra de nordiska folken närmare varandra och att eftersträva en likartad utveckling i de nordiska länderna.

1954 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad, den samma år ingångna överenskommelsen om befrielse för nordiska medbor-

gare från att under uppehåll i annat nordiskt land än hemlandet inneha pass och uppehållstillstånd, 1955 års nordiska konvention om social trygghet, förnyad år 1981, samt 1962 års samarbetsöverenskommelse (Helsingforsavtalet) är hörnstenar i detta breda mellanfolkliga samarbete.

En granskning av det nordiska samarbetet på arbetsmarknadens område ger vid handen, att en omfattande flyttning ägt rum mellan de nordiska länderna sedan 1954 års överenskommelse ingicks. Över en miljon nordbor beräknas ha utnyttjat möjligheten att under längre eller kortare tid arbeta i ett annat nordiskt land än hemlandet. Det kan också konstateras, att flyttningsrörelserna mellan de nordiska länderna har varit påfallande stabila och balanserade så när som på ett viktigt undantag, nämligen flyttningen mellan Finland och Sverige. Andelen nordiska medborgare på den svenska arbetsmarknaden har länge utgjort ca 60 % av den totala utländska arbetskraften. Hälften av denna har invandrat från Finland. Det nordiska arbetsmarknadssamarbetet har därför i hög grad kommit att bli en samsarbetsfråga mellan Sverige och Finland, vilket också motiverar att jag här särskilt berör detta samarbete.

Sedan lång tid har överläggningar ägt rum mellan de två länderna på regerings- och myndighetsnivå i syfte att effektivisera arbetsförmedlings-samarbetet och förbättra informationen till arbetssökande. År 1973 ingicks en särskild svensk-finsk överenskommelse om kanalisering av arbetskraftsflyttningarna genom arbetsförmedling. Överenskommelsen, som utarbetades i form av ett protokoll, har undertecknats av myndigheterna och arbetsmarknadens parter i de två länderna och dess tillämpning följs inom en partssammansatt samsarbetsgrupp. År 1979 framlades en gemensam rapport om erfarenheterna av kanaliseringsavtalet samt förslag till åtgärder för att ytterligare utveckla arbetsmarknadssamarbetet mellan Sverige och Finland. Rapporten upptar bl.a. åtgärder för att förstärka arbetsförmedlingens roll och öka tryggheten i fråga om arbete, bostad och språkundervisning. Ett ökat samarbete föreslås också mellan ländernas arbetsmarknads- och socialmyndigheter för att förbättra de finska invandrarnas situation i Sverige. I rapporten konstateras, att en vidareutveckling av arbetsmarknadsåtgärderna behövs för att skapa reell valfrihet och öka tryggheten vid flyttning mellan länderna. För ökad trygghet krävs också en fortsatt utbyggnad av arbetsmarknadspolitiken för att t.ex. ge arbete eller utbildning åt dem som inte kan beredas arbete på den reguljära arbetsmarknaden.

I rapporten anförts vidare att skapandet av arbetsplatser i Finland utgör grundförutsättningen för att tryggheten på sikt skall kunna ökas och emigration undvikas av arbetsmarknadsskäl. För Sveriges del är det ett starkt önskemål att i första hand bereda dem som redan bor i Sverige arbete.

En försöksverksamhet med betald sökanderesa inleddes år 1980 sedan regeringarna överenskommit härom. Försöksverksamheten innebär att en arbetssökande som är bosatt i Finland eller Sverige kan beviljas betald

sökanderesa för att söka arbete i det andra landet. Bidrag till en sådan resa beviljas endast om ett konkret arbetserbjudande föreligger och kan också utgå till medföljande make (motsvarande). Särskilda anvisningar har utfärdats av arbetsmarknadsmyndigheterna, som för Sveriges del erhållit begärt tillstånd att fortsätta försöksverksamheten under budgetåret 1982/83. Arbetsmarknadsstyrelsen skall i sin anslagsframställning för budgetåret 1984/85 redovisa erfarenheterna av försöksverksamheten.

I den allmänna debatten har såväl i Sverige som i Finland anförts, att särskilda åtgärder borde vidtas för att invandringen från Finland skall kunna ske i mera ordnade former än hittills. Sålunda föreslog t.ex. sysselsättningsutredningen i sitt slutbetänkande (SOU 1979:24) Sysselsättningspolitik för arbete åt alla, att 1973 års kanaliseringsavtal borde kompletteras med en bestämmelse att finländska respektive svenska arbetssökande som önskar arbeta i Sverige respektive Finland måste söka arbete genom arbetsförmedlingen. Som skäl härför angavs att en obligatorisk arbetsförmedling skulle ge de svenska myndigheterna ett större ansvar för den invandrade finska arbetskraftens sociala förhållanden och skapa förutsättningar för åtgärder för stöd och hjälp. Utredningens förslag i denna del ledde inte till någon regeringens åtgärd med hänsyn till den pågående utvärderingen av 1954 års överenskommelse.

I kommentaren till det av ministerrådet framlagda förslaget till ny överenskommelse framhålls att principiell ställning inte tagits till frågan om obligatorisk arbetsförmedling. Förslaget grundas emellertid på förutsättningen att obligatorisk arbetsförmedling inte skall förekomma mellan länderna. En sådan skulle nämligen innebära ett avsteg från den princip om likabehandling av medborgare i de övriga fördragsslutande länderna med egna medborgare som funnits sedan år 1954. Ett införande av obligatorisk arbetsförmedling mellan två eller flera nordiska länder skulle därför innebära att överenskommelsen måste ändras i den mån obligatorisk arbetsförmedling inte samtidigt införs på nationellt plan.

Jag vill också erinra om att utgångspunkten för översynen av 1954 års överenskommelse har varit, att någon inskränkning inte skall göras i den enskildes rätt att fritt kunna ta arbete och bosätta sig i annat nordiskt land än hemlandet. Individens rätt att fritt välja arbets- och bostadsort inom Norden är av stort allmänpolitiskt värde. Jag vill betona att denna rätt lämnas oinskränkt i den reviderade överenskommelsen. Den har emellertid ibland ansetts kunna stå i viss motsättning till nationellt uppställda mål att bereda arbete även åt eftersatta grupper, om inte dessa kan ges viss förtur till lediga arbeten. I de riktlinjer för det nordiska arbetsförmedlingssamarbetet som fastställdes år 1974 fastslogs därför att arbetssökande som bor närmare arbetsstället bör anvisas arbete före arbetssökande som bor längre bort, utan hänsyn till riksgränserna. Där särskilda hänsyn i det egna landet – t.ex. till regioner med hög arbetslöshet eller till svårplacerade arbetssökande – talar för detta, kan landets arbetsförmedling emellertid

göra undantag från denna regel. Denna regel återges nu i protokollet till den nya överenskommelsen vari sägs (p. 2), att arbetsmarknadsmyndigheterna skall tillse att i regionen bosatta arbetssökande, oavsett nationalitet och med beaktande av personlig lämplighet, kan erhålla anvisning till lediga arbeten innan arbetskraft från andra fördragsslutande länder anskaffas. Härmed torde tillräckligt klara direktiv ha getts bl.a. till arbetsförmedlingarna och förhållandet mellan den nordiska överenskommelsen och den nationella arbetsmarknadspolitikerna ha preciserats.

En förutsättning för en tillfredsställande tillämpning av överenskommelsen är ett gott samarbete mellan ländernas arbetsförmedlingsmyndigheter. En särskild arbetsgrupp med uppgift att utarbeta nya gemensamma riktlinjer för arbetsförmedlingssamarbetet mellan länderna har nyligen tillsatts. Ytterligare en arbetsgrupp har tillsatts med uppgift att se över 1976 års nordiska överenskommelse om arbetslöshetsförsäkring, varvid bl.a. gränsarbetarnas och gränspendlarnas villkor skall beaktas.

Avslutningsvis vill jag framhålla följande. Under den tid som den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har funnits till har det nordiska samarbetet utsträckts till praktiskt taget alla samhällsområden. I det nordiska arbetsmarknadssamarbetet i allmänhet och i det svensk-finska samarbetet i synnerhet har gjorda erfarenheter visat att samarbetet av naturliga skäl varken kan eller bör begränsas till att endast omfatta arbetsförmedlingssamarbetet. Uppkomsten av en stor finsktalande minoritet i Sverige kräver särskilda åtgärder även på utbildnings-, kultur- och socialpolitikens områden. Omfattningen av flyttningsrörelserna mellan Finland och Sverige har lett till ett mycket nära samarbete mellan de två länderna också på de sistnämnda områdena.

Arbetsmarknadssamarbetet i Norden begränsas emellertid av den omständigheten, att en gemensam ekonomisk politik inte existerar. Resurser och administrativa förutsättningar saknas också för en gemensam nordisk sysselsättningspolitik. Erfarenheterna under de gångna åren har vidare visat att en nationell arbetsmarknads- och sysselsättningspolitik i sig inte är ett tillräckligt verksamt medel för att skapa balans i flyttningsrörelserna. Dessa påverkas i stor utsträckning av konjunkturförändringarna och takten i den allmänna ekonomiska utvecklingen i varje enskilt land. Målet att åstadkomma en så likartad ekonomisk utveckling som möjligt i hela Norden blir därför också beroende av i vilken omfattning andra samsamarbetsområden, i första hand det regional- och näringspolitiska samarbetet, kan utvecklas.

Revisionen av överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad har byggt på det senaste årtiondets nya erfarenheter av arbetsmarknadens funktionssätt. Samtidigt kan arbetsmarknaden väntas undergå ytterligare stora och snabba förändringar i alla nordiska länder under de närmaste åren. Denna utveckling kan ta olika riktning i skilda nordiska länder. Jag vill därför framhålla att den nya överenskommelsen utformats så att

den ger utrymme för en anpassning till ändrade förhållanden. Ett uttryck härför är stadgandet (art. 6) om att särskilda överenskommelser kan ingås mellan två eller flera av de fördragsslutande länderna inom ramen för den nordiska överenskommelsen. Denna föreskriver också ett närmare samråd med arbetsmarknadens parter om frågor rörande arbetsmarknad och samsättning i Norden.

Jag finner det vara av stort värde att också Island har funnit det möjligt att ansluta sig till den nya överenskommelsen och att motsvarande möjlighet står öppen även för Färöarnas och Grönlands vidkommande.

Jag vill i detta sammanhang upplysa om att de nordiska arbetsministrarna den 6 mars 1982 även undertecknade en överenskommelse om samarbete mellan myndigheter och institutioner inom den yrkesinriktade rehabiliteringen och arbetsmarknadsutbildningen. Dessförinnan hade frågan förelagts Nordiska rådets 30:e session i form av ett ministerrådsförslag (B 41/s) och rådet tillstyrkt förslaget.

Genom överenskommelsen kan i särskilda fall arbetssökande som är varaktigt bosatta i något av de nordiska länderna erbjudas yrkesinriktad rehabilitering eller arbetsmarknadsutbildning i annat nordiskt land än bosättningslandet. Det gäller i första hand när arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering därigenom kan erhållas mera närbeläget eller på annat sätt bli lättare tillgänglig eller när speciella resurser krävs som inte kan uppbådas i bosättningslandet. Beslut om godkännande av denna senare överenskommelse ankommer på regeringen.

5 Hemställen

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att
godkänna överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen anta det förslag som föredraganden lagt fram.

Överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad

Regeringarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge,
som anser att det är en grundläggande rättighet för medborgare i de nordiska länderna att fritt kunna ta arbete och bosätta sig i annat nordiskt land,

som är ense om att detta skall kunna ske under på förhand kända samt ekonomiskt och socialt tryggade förhållanden,

som har som mål att upprätthålla full sysselsättning i sina respektive länder och som avser att samarbeta i detta syfte,

som även genom det nordiska samarbetet eftersträvar en balanserad regional utveckling såväl inom det egna landet som mellan länderna,

som anser att samarbetet mellan länderna skall bedrivas så, att det stöder varje enskilt lands åtgärder för att trygga en harmonisk sysselsättningsutveckling, att flyttningsrörelserna mellan länderna inte skapar obalans på arbetsmarknaden och att det i sin helhet är till gagn för den ekonomiska och sociala utvecklingen i dessa länder,

som eftersträvar jämställdhet i arbetslivet mellan kvinnor och män,

som anser att dimensioneringen i varje land av utbildningskapaciteten och ett samarbete i detta syfte är ett viktigt led i strävan att skapa balans på arbetsmarknaden,

som hänvisar till överenskommelsen den 22 maj 1954 om gemensam nordisk arbetsmarknad,

som hänvisar till protokollet den 22 maj 1954 angående befrielse för nordiska medborgare från att under uppehåll i annat land än hemlandet inneha pass och uppehållstillstånd,

som den 23 mars 1962 ingått en samarbetsöverenskommelse (Helsingforsavtalet), ändrad den 13 februari 1971 och den 11 mars 1974,

som den 15 september 1955 ingått konventionen om social trygghet, förnyad den 5 mars 1981,

har med beaktande av den utveckling som ägt rum sedan 1954 års överenskommelse ingicks slutit en ny överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad med nedan angiven lydelse.

Artikel 1

I de fördragsslutande länderna skall inte krävas arbetstillstånd för medborgare i något av övriga fördragsslutande länder.

Artikel 2

Bestämmelser om arbetsmarknaden i varje enskilt land får inte försätta medborgare i de övriga fördragsslutande länderna i sämre läge än landets egna medborgare.

Medborgare i ett fördragsslutande land som är anställd i ett annat fördragsslutande land skall behandlas på samma sätt som detta lands egna medborgare med hänsyn till löne- och andra arbetsvillkor.

Artikel 3

Arbetsförmedlingsmyndigheterna i de fördragsslutande länderna skall i sitt samarbete och genom nationella åtgärder verka för att såväl arbetssö-

kande som önskar arbete i ett annat nordiskt land som arbetsgivare vilka önskar rekrytera arbetskraft från ett annat nordiskt land använder sig av den offentliga arbetsförmedlingen.

I detta syfte kan myndigheterna gemensamt besluta om åtgärder som stärker arbetsförmedlingens medverkan vid flyttning mellan länderna för att öka dennas möjligheter att tillgodose den enskildes trygghet i samband med flyttning.

Härvid skall arbetsförmedlingen bl. a. tillhandahålla mångsidig, objektiv och aktuell information och annan service till arbetsökande och arbetsgivare.

Myndigheterna i de fördragsslutande länderna skall också samarbeta i syfte att trygga förutsättningarna för en återflyttning.

Artikel 4

Myndigheterna i varje land skall fortlöpande tillställa övriga länders myndigheter uppgifter om sysselsättning, lediga platser och arbetslöshet, översikter över den väntade utvecklingen på arbetsmarknaden, upplysningar om planerade åtgärder för att bevara eller uppnå full sysselsättning samt information om arbets- och levnadsvillkor.

Myndigheterna skall på samma sätt informera om regionala eller nationella utvecklingsplaner, som kan innebära större förändringar i efterfrågan av arbetskraft från annat fördragsslutande land.

Artikel 5

Länderna skall vid behov överlägga om förebyggande och andra åtgärder för att förhindra att obalanser på arbetsmarknaden i ett land skapar problem på arbetsmarknaden i ett annat land.

Artikel 6

Inom ramen för denna överenskommelse kan särskilda överenskommelser ingås mellan två eller flera av de fördragsslutande länderna. Innan en sådan överenskommelse antas av de berörda länderna skall övriga fördragsslutande länder ges möjlighet att framföra synpunkter.

Artikel 7

Bestämmelserna i denna överenskommelse omfattar även sådana yrkesgrupper för vilka gäller särskilda överenskommelser om godkännande för sådan verksamhet i annat fördragsslutande land.

Artikel 8

Frågor om tillämpningen av denna överenskommelse skall behandlas av Nordiska arbetsmarknadsutskottet. Detta är därjämte Nordiska ministerrådets (arbetsministrarnas) beredningsorgan. I utskottet skall ingå två representanter för varje fördragsslutande land. Dessa kan tillkalla sakkunniga i erforderlig omfattning.

Artikel 9

Nordiska arbetsmarknadsutskottet skall främst ha följande uppgifter:

a) att följa utvecklingen på arbetsmarknaden i de nordiska länderna och överlägga om arbetsmarknadspolitiska åtgärder och andra åtgärder för att trygga den fulla sysselsättningen,

b) att lägga fram förslag till åtgärder av gemensamt intresse för arbetsmarknaden i de nordiska länderna,

- c) att följa flyttningsrörelserna mellan de nordiska länderna och utforma riktlinjer för samarbetet mellan arbetsmarknadsmyndigheterna,
- d) att fastställa regler för det informationsutbyte som skall ske i enlighet med denna överenskommelse,
- e) att verka för jämförbarhet mellan ländernas arbetsmarknadsstatistik,
- f) att hålla kontakt med arbetsmarknadens parter i Norden i frågor rörande det nordiska arbetsmarknadssamarbetet.

Artikel 10

Nordiska ministerrådet (arbetsministrarna) skall regelbundet samråda med arbetsmarknadens parter om frågor rörande arbetsmarknad och samsättning i Norden.

Artikel 11

Närmare bestämmelser om tillämpningen av denna överenskommelse återfinns i bifogade protokoll vilket träder i kraft samtidigt med överenskommelsen och har samma verkan och varaktighet som denna.

Artikel 12

Önskar ett land uppsäga överenskommelsen skall skriftligt meddelande härom tillställas det danska utrikesministeriet, som har att underrätta de övriga nordiska ländernas regeringar härom.

Uppsägningen gäller endast det land som har verkställt densamma och får verkan från och med ingången av det kalenderår som inträffar minst sex månader efter det att det danska utrikesministeriet har mottagit meddelande om uppsägningen.

Vart och ett av de fördragsslutande länderna kan med omedelbar verkan sätta överenskommelsen ur kraft i förhållande till ett eller flera av de övriga länderna i händelse av krig eller krigsfara eller om andra särskilda internationella eller nationella förhållanden gör det nödvändigt. Vederbörande länders regeringar skall omedelbart underrättas om beslutet.

Artikel 13

Denna överenskommelse skall ratificeras och ratifikationshandlingarna deponeras hos det danska utrikesministeriet, som skall överlämna be styrka kopior av överenskommelsen till de övriga fördragsslutande länderna.

Överenskommelsen träder i kraft första dagen i den månad som infaller två hela kalendermånader efter den dag, då samtliga länders ratifikationshandlingar har deponerats.

Artikel 14

När denna överenskommelse träder i kraft skall överenskommelsen den 22 maj 1954 mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge om gemensam nordisk arbetsmarknad samt därtill fogat protokoll upphöra att gälla.

Till bekräftelse härav har undertecknade, av sina regeringar befullmäktigade ombud, undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Köpenhamn den 6 mars 1982 i ett exemplar på svenska, danska, finska, isländska och norska språken, vilka samtliga texter äger lika vitsord.

För Danmark:
Svend Auken

För Finland:
Jouko Kajanoja

För Island:
Svavar Gestsson

För Norge:
Ole Ålgård

För Sverige:
Ingemar Eliasson

Protokoll

Samtidigt med underteckandet av en denna dag daterad överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, enats om följande:

1) Vart och ett av de fördragsslutande länderna skall inom ramen för sin lagstiftning och med beaktande av bestämmelserna i denna överenskommelse samt övriga avtal som gäller mellan dessa länder vidta åtgärder i syfte att

a) förmå medborgare som har för avsikt att söka arbete i annat nordiskt land att vända sig till arbetsförmedlingen i det land där han är bosatt,

b) ge medborgare i ett nordiskt land som vistas i och söker arbete i ett annat nordiskt land möjlighet till kontakt med arbetsförmedlingen även i det förstnämnda landet.

c) förmå arbetsgivare som avser att rekrytera arbetskraft från annat nordiskt land att göra detta genom den offentliga arbetsförmedlingen.

d) förhindra att arbetsgivare bedriver privat värvning av arbetskraft i ett annat nordiskt land.

2) Arbetsmarknadsmyndigheterna skall tillse att i regionen bosatta arbetssökande, oavsett nationalitet och med beaktande av personlig lämplighet, kan erhålla anvisning till lediga arbeten innan arbetskraft från andra fördragsslutande länder anskaffas.

3) Vid förmedlingen av arbetskraft mellan länderna skall eftersträvas att den arbetssökande kan erbjudas en tillfredsställande bostad och att information om språkundervisning, barndagvård och skolgång samt andra upplysningar av betydelse för arbetstagaren och hans familj lämnas den arbetssökande innan anvisning sker.

4) Arbetsmarknadsmyndigheterna bör följa utvecklingen när det gäller de flyttandes villkor och vid behov föreslå sådana åtgärder som bör vidtas av andra myndigheter för att främja anpassningen till de nya arbets- och levnadsförhållandena.

5) Ekonomiskt stöd vid flyttning från ett nordiskt land till ett annat kan utgå enligt principer som dessa länder enats om i särskild ordning.

6) Länderna skall i särskild ordning inom ramen för denna överenskommelse enats om villkoren för gränsarbetare.

7) Överenskommelsen skall inte utgöra hinder för

a) att arbetsmarknadspolitiska åtgärder förbehålles egna medborgare samt medborgare i de övriga fördragsslutande länderna som sedan viss tid är bosatta i eller har blivit arbetslösa i landet,

b) att det i länderna finns bestämmelser angående anställning av utländska medborgare vid företag eller i verksamhet, för vilken krävs koncession, eller i yrke, för vars utövande krävs auktorisation,

c) att speciella bestämmelser utfärdas för anställning inom områden eller i företag, där särskilda säkerhets- och försvarssynpunkter gäller,

d) att nationella bestämmelser kan finnas angående anställning av utländska medborgare i offentlig tjänst,

e) att det i länderna finns bestämmelser angående anmälningsskyldighet för arbetstagare från annat nordiskt land,

f) att isländska myndigheter är behöriga att i undantagsfall och efter samråd med övriga fördragsslutande länder kräva arbetstillstånd för att förhindra obalans på grund av flyttningsrörelser avscende arbetstagargrup-

per eller omfattande individuella flyttningsrörelser som riktar sig mot bestämda regioner, yrken eller näringsgrenar.

8) Genom noteväxling kan den danska regeringen på grundval av beslut som fattats av det färöiska hjemmestyre eller det grönländska hjemmestyre under förutsättning av ömsesidighet ansluta sig till den i dag daterade överenskommelsen också för Färöarnas respektive Grönlands vidkommande.

9) De svenska och danska regeringarna är eniga om att den av de båda staterna ingångna konventionen den 18 november 1946 om förmedling av arbetskraft m. m. skall upphöra att gälla i och med att detta protokoll träder i kraft.

Till bekräftelse härav har undertecknade, av sina regeringar befullmäktigade ombud, undertecknat detta protokoll.

Som skedde i Köpenhamn den 6 mars 1982 i ett exemplar på svenska, danska, finska, isländska och norska språken, vilka samtliga texter äger lika vitsord.

Protokollet skall deponeras hos det danska utrikesministeriet som skall överlämna bestyrkta kopior till de övriga fördragsslutande länderna.

För Danmark:

Svend Auken

För Finland:

Jouko Kajanoja

För Island:

Svavar Gestsson

För Norge:

Ole Ålgård

För Sverige:

Ingemar Eliasson

